

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Κοινωνική οργή, δεξιά ψήφος

Tou Owen Jones*

Eνα όνομα σπέρνει τη φρίκη στις πολιτικές ελίτ του Λονδίνου: αυτό του KAHB (UKIP, United Kingdom Independence Party, Κόμμα για την Ανεξαρτησία του Ηνωμένου Βασιλείου). Στις ευρωεκλογές του Μαΐου 2014, αυτό το εμβληματικό του δεξιού λαϊκισμού κόμμα διαμαρτυρίας προκάλεσε μια ταπεινωτική ήπατων τριών κυρίαρχων κομμάτων: όχι μόνο του Συντηρητικού και του Φιλελεύθερου Δημοκρατικού Κόμματος, αλλά και του αντιπολευόμενου Εργατικού Κόμματος. Είναι η πρώτη φορά εδώ και έναν αιώνα που κάποιο κόμμα εκθρονίζει Εργατικούς και Συντηρητικούς μαζί σε μια εθνική εμβέλειας εκλογική αναμέτρηση. Ο Νάιτζελ Φάρατζ, ο πήγετος του KAHB -ο οποίος καλλιεργεί την εικόνα του ανθρώπου του λαού, που τα λέει έξω από τα δόντια και είναι λάτρης της μπίρας- είχε προβλέψει «έναν πολιτικό σεισμό» την προφτεία του εκπληρώθηκε¹.

Μοναδικός πολιτικός συνδυασμός, το KAHB διαφέρει από το Εθνικό Μέτωπο και τα άλλα κόμματα της ευρωπαϊκής Ακροδεξιάς. Ιδρύθηκε το 1993 από τον Άλαν Σκέντ, έναν πανεπιστημιακό με κεντροαριστερές απόψεις

Ενώ στη Σκωτία το δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία συσπείρωσε την απόρριψη των πολιτικών λιτότητας που έχει επιβάλει το Λονδίνο, νοτιότερα τα ίδια αισθήματα φούσκωσαν τα πανιά του αντιευρωπαϊκού κόμματος του Νάιτζελ Φάρατζ

και σγωνίστηκε για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Την εποχή εκείνη, η αντίθεση στο ευρωπαϊκό εγχείρημα δεν περιορίζοταν στη ριζοσπαστική Δεξιά.

Το 1973, την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα υπέγραψε η συντηρητική κυβέρνηση του Έντουαρντ Χιθ. Η τότε υπουργός Μάργκαρετ Θάτσερ ήταν ενθουσιώδης υποστηρικτή της προτερηνότητας του Εργατικού Κόμματος από τους πιο έντονους επικρίτες. Για την τελευταία, η EOK είχε τις ρίζες της στον Ψυχρό Πόλεμο και ήταν και μόνο σκοπό: να διαιωνίσει τη νίκη του οικονομικού φιλελευθερισμού και να θάψει για πάντα τις σοσιαλιστικές προσδοκίες. Μετά την εκλογική του νίκη του 1974, το Εργατικό Κόμμα διοργανώνει ένα δημοψήφισμα: εμβληματικοί πήγετε, όπως ο Άντονι Μπεν, αγωνίζονται για την αποχώρηση από την EOK ως προτερηνότητα της πετύχουν. Παρά την ευρεία λαϊκή υποστήριξη στην EOK, οι αντιπρόσωποι σε αυτή γίνονται πλειοψηφία στους Εργατικούς. Στις εκλογές του 1983, το Εργατικό Κόμμα ζητάει την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την EOK.

Υστερά ήρθε η Θάτσερ κι άλλαξαν όλα. Η δεκαετία του '80, που σημαδεύτηκε από την

άνοδό της στην εξουσία, χαρακτηρίζεται από τον ακρωτηριασμό των δικαιωμάτων των εργαζομένων και την κατεδάφιση του κράτους πρόνοιας, με φόντο τη μαζική αποβιομηχάνιση. Η Αριστερά και τα συνδικάτα βλέπουν τότε της Βρετανίας τη μοναδική τους ελπίδα για τη θέσπιση μιας προοδευτικής νομοθεσίας, ικανής να προστατεύει τις κατεστραμμένες εργατικές κοινότητες. Για τη στορά κυρία και τους οπαδούς της, αντίθετα, το ευρωπαϊκό εγχείρημα αντιπροσωπεύει πλέον μια αιχανόμενη απειλή που θα μπορούσε να επιβραδύνει την ορμή τους. Όταν το Επιτροπή προτείνει μια χάρτα με στόχο την εγγυημένη προστασία των συνδικάτων, της ισότητας των φύλων, καθώς και προδιαγραφές για την υγεία και την ασφάλεια, η Θάτσερ την καταγγέλλει ως «σοσιαλιστική χάρτα». «Δεν κατορθώσαμε να περιορίσουμε το κράτος για να το δούμε να μας επιβάλλεται και πάλι σε ευρωπαϊκό επίπεδο, από μια υπερεθνική εξουσία που ασκεί την κυριαρχία της από της Βρετανίας», διακρίρυσσε στην Μπρίζ, τον Σεπτέμβριο του 1988.

Ένα ρίγμα δημιουργείται στη Βρετανική Δεξιά: από τη μία είναι αυτοί που υποστηρίζουν τη συμμετοχή στην EOK, από την άλλη είναι οι ευρωσκεπτικοί, οι οποίοι απαιτούν

μια ευρεία επαναδιαπραγμάτευση της βρετανικής συμμετοχής σε αυτήν, ακόμα και την αποχώρηση. Ο συντηρητικός πρωθυπουργός στη δεκαετία του '90 Τζον Μέιπλορ βρίσκεται αντιμέτωπος με μια ενισχυόμενη εσωτερική αντιπολίτευση, από τους αντιπρόσωπους στη Συνθήκη του Μάαστριχτ και τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Σύντομα τον παρασύρει το κύμα αμφιβήτησης που συμβάλλει στην εκλογική καταστροφή των Τόρις, το 1997, απέναντι σε ένα Εργατικό Κόμμα αποφασιστικά φιλοευρωπαϊκό πλέον.

Έχοντας συνειδόποιο ότι η εμμονή των Συντηρητικών για το ευρωπαϊκό ζήτημα στράφηκε εναντίον τους, καθ' όσον τους έκανε να φαίνονται αδιάφοροι για τα καθημερινά προβλήματα, ο Ντέιβιντ Κάμερον αλλάζει στρατηγική. Όταν το 2005 αναλαμβάνει τα πνίγια του κόμματος, υπόσχεται μια διαδικασία εκσυγχρονισμού κι εγκαταλείπει τη συγκεκριμένη εμμονή υπέρ ενός συντηρητισμού λιγότερο επιθετικού, με περισσότερη κατανόηση, με δυο λόγια «αποκαθαρμένου». Το αποτέλεσμα: στις εκλογές του 2010 η δημοτικότητα του Συντηρητικού Κόμματος υπό την πιγεσία του Κάμερον φθάνει στα ύψη. Μια ρήξη...

Πώς διάβολο το KAHB -που αγωνίζεται με όλες τις δυνάμεις για την έξιδο από την Ευρωπαϊκή Ένωση- κατόρθωσε να καταστεί μείζων πολιτική δύναμη, προκαλώντας ρίγη τρόμου στο πολιτικό σύστημα; Σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, η Ευρώπη λίγο ανησυχεί τον μέσο Βρετανό. Ακόμα πιο παράδοξο, είναι πλέον αναρίθμητες οι μελέτες που δείχνουν

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 2

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1

ότι οι Βρυξέλλες δεν είναι ανάμεσα στις τρεις μεγαλύτερες πολιτικές έγγονες των τριών τετράτων των εκλογέων του ΚΑΗΒ.

Ο σχηματισμός του Φάρατζ επαίρεται ότι εκπροσωπεί «τον στρατό του λαού», ότι υπερασπίζεται τα συμφέροντα των αδύναμων απέναντι στους ισχυρούς. Κι όμως, ο άνθρωπος αυτός σπούδασε σε ένα φημισμένο ιδιωτικό σχολείο (Dulwich College) πριν γίνει χρηματιστής πρώτων υλών στο City. Θα έμπαινε κανές στον πειρασμό να συγκρίνει το ΚΑΗΒ με τον πουζαντισμό², με τη διαφορά ότι το Βρετανικό κόμμα δεν στηρίζεται στη μικροαστική τάξη που ήταν το κύριο εκλογικό βάσο του γαλλικού κινήματος της δεκαετίας του '50. Όπως δείχνουν οι συστηματικές μελέτες του οργανισμού YouGov, η εκλογική πελατεία του πρώτων χρηματιστή που μασκαρέυτηκε σε άνθρωπο του λαού είναι πιο λαϊκή από αυτή των άλλων μεγάλων πολιτικών δυνάμεων της χώρας.

Ένα χάσμα χωρίζει, λοιπόν, το κόμμα αυτό από τους εκλογείς του. Το πρώτο διακρύσσει έναν νεοφιλελευθερισμό χωρίς όρια. Στο παρελθόν, το ΚΑΗΒ είχε φλερτάρει με την ιδέα του «flat tax», δηλαδή ένα ενιαίο ποσοστό φορολογίας που θα μεταχειρίζόταν την ταμία του σούπερ μάρκετ και τον δισεκατομμυριούχο με τον ίδιο τρόπο. Εγκατέλειψε την άποψη αυτή, επιμένει όμως στον περιορισμό του ανώτατου φορολογικού συντελεστή (που εφαρμόζεται στα πιο υψηλά εισοδήματα). Το ΚΑΗΒ επιθυμεί να καταργήσει δύο εκατομμύρια θέσεις εργασίας στον δημόσιο τομέα, να μειώσει τις ασφαλιστικές εισφορές των εργοδοτών (που μεταφέρεται σε μια προσφορά μείωσης φορολογίας κατά 50 δισεκατομμύρια ευρώ στην εργοδοσία) και να ιδιωτικοποιήσει το δημόσιο σύστημα υγείας.

Εντελώς διαφορετικές είναι οι προσδοκίες των εκλογέων του κόμματος. Οκτώ στους δέκα επιθυμούν την επανεθνικοποίηση της βιομηχανίας ενέργειας, που κυριαρχείται από έξι καθόλου δημοφιλείς επιχειρήσεις, των οποίων τα κέρδη χωρίς προηγούμενο δεν τις εμποδίζουν να επιβαρύνουν τακτικά τους λογαριασμούς των πελατών τους. Τρεις στους τέσσερις επιθυμούν την επανεθνικοποίηση του σιδηροδρομικού δικτύου, που είναι κατεμαχισμένο, ακριβό και επικίνδυνο. Δύο στους τρεις προσδοκούν μια αύξηση του ελάχιστου εισοδήματος και την κατάργηση των επονομαζόμενων συμβάσεων «μηδέν ώρες», που δεν εγγυώνται ούτε μια ώρα εργασίας στον εργαζόμενο, αποστερώντας του έτσι τα στοιχειώδη δικαιώματά του. Τέλος, οι μισοί από αυτούς είναι υπέρ του ενοικιοστασίου³.

Το ΚΑΗΒ, όμως, επωφελείται άλλων παραγόντων, αρχής γενομένων από το μεταναστευτικό ζήτημα, που γίνεται όλο και πιο σημαντικό στις τελευταίες δεκαετίες. Στις ευρωεκλογές του 2009 περίπου ένα εκατομμύριο ψηφοφόροι (σε σύνολο δεκαπέντε) είχαν ψηφίσει υπέρ του British National Party (BNP, Βρετανικό Εθνικό Κόμμα), ενώς νεοφασιστικό κόμματος (από το οποίο ο Φάρατζ φροντίζει να κρατάει αποστάσεις, όπως άλλωστε αρνήθηκε να συμμαχήσει και με το κόμμα της Μαρίν Λεπέν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο). Η εχθρότητα αυτή προς τους μετανάστες δεν περιορίζεται στην άκρα Δεξιά. Σύμφωνα με τις δημοσκοπίσεις, τα τρία τέταρτα των Βρετανών επιθυμούν τον περιορισμό της μετανάστευσης, ένα θέμα που θέτουν συστηματικά τα άτομα που ρωτώνται για τα κύρια διακύ-

Βεύματα των εκλογών του 2015.

Η αυξανόμενη οικονομική και κοινωνική ανασφάλεια εξηγεί σε σημαντικό βαθμό το φαινόμενο. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η υποβάθμιση του επιπέδου ζωής προηγήθηκε κατά πολύ της κατάρρευσης της Lehman Brothers και της κρίσης του 2007-2008. Από το 2004, οι αμοιβές των μισών μισθωτών, των χαμηλόμισθων, ήταν στάσιμες αυτές του 30% των πιο χαμηλών εισοδημάτων μειώθηκαν. Οι επιχειρήσεις, ωστόσο, είχαν σημαντικά κέρδη εκείνη την εποχή. Η εξέλιξη αυτή έχει τις ρίζες της στην αδυναμία των συνδικάτων και στην παγκοσμιοποίηση, που προσφέρεται για έναν αγώνα μισθολογικών εκπώσεων και για έναν βασικό μισθό υπερβολικά χαμηλό⁴. Παράλληλα, οι σταθερές θέσεις εργασίας με μέσες αμοιβές εξαφανίζονται, δημιουργώντας μια κοινωνία σε μορφή κλεψύδρας πάνω, καλοπληρωμένοι ελεύθεροι επαγγελματίες κάτω, ένας τομέας υπηρεσιών συνεχώς διογκούμενος, που καρακτηρίζεται από θέσεις εργασίας πρόσκαιρες και κακοπληρωμένες. Επιπρόσθετα, η χώρα πλήρεται από κρίση στέγης. Οι διαδοχικές κυβερνήσεις δεν αντικατέσπονταν τις λαϊκές κατοικίες που πωλήθηκαν στη δεκαετία του '80, αφίνοντας εκατομμύρια ενδιαφερόμενων να ανυπομονούν στις λίστες αναμονής.

Κι ενώ η λαϊκή οργή δεν βρίσκει ούτε απάντησην πέριπτον ούτε πολιτική στήριξη στην Αριστερά, η μετανάστευση αναδεικνύεται σε ζήτημα που συσπειρώνει. Στηγματισμένοι από τα ταμπλόιντ και τους πολιτικούς πήγετες, οι μετανάστες αντιπροσωπεύουν τον Βολικό αποδιοπομπαίο τράγο για τη μείωση των μισθών, την επισφάλεια των θέσεων εργασίας και την κρίση της στέγης.

Και ελάχιστη σημασία έχει αν οι πόλεις που πλήριπον περισσότερο από την ανεργία των νέων-το Χάρτη πουλ, το Μίντλεσμπρο, το Νόουσλι, το Μπλάκμπουλ ή ακόμα και το Χάλ-έχουν εξαιρετικά χαμηλά ποσοστά μετανάστων. Παραδόξως, στους τόπους με τα χαμηλότερα ποσοστά μεταναστών η απόρριψη των ξένων εκδηλώνεται με τον πιο βίαιο τρόπο. Στις ευρωεκλογές του 2014, το ΚΑΗΒ σημείωσε αναιμικά ποσοστά σε μπροστόλεις όπως το Λονδίνο και το Λίβερπουλ, όπου η καθημερινή αλληλεπίδραση μεταναστών και Βρετανών εξ αίματος έχει επιτρέψει να καταλαγάσσουν οι εντάσεις.

Ευρώπη και μετανάστευση έχουν, ωστόσο, γίνει δύο θέματα άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους. Για το ΚΑΗΒ, το άνοιγμα των συ-

υνοικίες φορτηγά καλυμμένα με αφίσες που καλούσαν τους μετανάστες να... «γυρίσουν σπίτι τους». Έκτοτε, Εργατικοί και Συντηρητικοί διαγκωνίζονται σε φαντασία για τη λήψη νέων μέτρων, προκειμένου να αποδείξουν την αποφασιστικότητά τους στον αγώνα κατά της μετανάστευσης.

Ένας τέτοιος σωβινισμός λειτουργεί υπέρ του Φάρατζ, ο οποίος καταφέρνει να διαπράσσει τον πολιτικό διάλογο σε ένα οικείο γι' αυτόν θέμα. Οι «ειδικοί», που προέβλεπαν ότι η φύσικα του ΚΑΗΒ θα έσκαγε μετά τις ευρωεκλογές, λάθεψαν. Δείγμα της προκλητικής πολιτικής της ομάδας του κόμματος, ο συντηρητικός βουλευτής Νιάγκλας Κάρσογουελ δημιουργήσε την έκπληξη, συστρατεύμενος, τον Αύγουστο του 2014, με τον Φάρατζ και προκαλώντας μια αναπληρωματική εκλογή, την οποία οι Συντηρητικοί απέκουν πολύ από το να πθεωρήσουν εκ προσήμου κερδισμένη.

Η άνοδος του ΚΑΗΒ, ωστόσο, είναι ενδεικτική των αδυναμιών της Αριστεράς. Στη Σκωτία, η ελκυστικότητα του ευρωσκεπτικιστικού κόμματος αποδείχτηκε περιορισμένη⁵: η οργή για την οικονομική και κοινωνική ανασφάλεια εκφράστηκε με την ανάδειξη ενός κόμματος που είναι υπέρ της ανεξαρτησίας της χώρας, το οποίο πήρε το 44,7% των ψήφων στο δημοψήφισμα της 18ης Σεπτεμβρίου.

Στην Αγγλία, ο Μίλιμπαν δεν κατόρθωσε να παρουσιάσει ένα συνεκτικό πρόγραμμα ρίζης με τη λιτότητα ούτε να εμπνεύσει τις λαϊκές τάξεις που αποτελούν τη βάση του παραδοσιακού του εκλογικού σώματος. Τα άλλα κόμματα της Αριστεράς δεν κατόρθωσαν ενισχυθούν σημαντικά ούτε και να αναδείξουν ηγέτες ικανούς να ξαναδώσουν ελπίδα στους απογοπευμένους. Κι ενώ οι Βρετανοί εργάτες γνωρίζουν τη χειρότερη υποβάθμιση του επιπέδου ζωής τους από το 1870, οι κοινωνικές και οικονομικές έγγονες της οποίες εκμεταλλεύεται ο Φάρατζ δεν προβλέπεται να εκλείψουν. Επομένως, το ΚΑΗΒ θα συνεχίσει να ευημερεί..., προτείνοντας πάντα μέτρα που συμβάλλουν στο φύσικα πορτοφολιού των πιο πλούσιων Βρετανών.

¹ Το ΚΑΗΒ πήρε 27,5%, έναντι 25,4% του Εργατικού Κόμματος και 23,9% του Συντηρητικού.

² (Σ.τ.Μ.) Ο Pierre Poujade (1920-2003) ιδρυσε το 1953 την Ένωση Υπεράσπισης Εμπόρων και Τεχνιτών (UDCA), ένα λαϊκότικο, εθνικιστικό, αντισημιτικό και αντικοινωνιολευτικό κόμμα, που στις εκλογές του 1956 εξέλεγκε 52 βουλευτές, μεταξύ αυτών και τον μετέπειτα ιδρυτή και πήγέτη του Εθνικού Μετόπου Ζαν-Μαρί Λεπέν. Ισχυρίζοταν ότι της περαστίζεται τους αδύναμους από τους λαπτές του κρατικού μηχανισμού, διακρίθηκε για τις επιθέσεις του σε ελεγκτές της εφορίας όταν πήγαιναν να ελέγχουν μικρές επιχειρήσεις και για την εκστρατεία απόσυρσης των καταθέσεων από τις τιμές της προηγούμενης περιόδου.

³ Έρευνες του YouGov στις 8 Αυγούστου 2013, στις 28 Οκτωβρίου 2013 και στις 12 Ιανουαρίου 2014, Λονδίνο.

⁴ Το ελάχιστο ωρομίσθιο είναι σήμερα 6,91 στερλίνες, δηλαδή 8,78 ευρώ για τους εργαζόμενους άνω των 21 ετών.

⁵ Στις ευρωεκλογές του Μαΐου 2014, το ΚΑΗΒ αναδείχτηκε τέταρτη πολιτική δύναμη, με 10,4% τ